

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
ข้อมูล ณ วันที่ ๗ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายสัมฤทธิ์ ศรีสุเหล่า
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๑๖๗ หมู่ที่ ๕ ตำบลนาตาล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์
โทรศัพท์ ๐๙๕ - ๗๒๗๗๔๖๖
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๑๕
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
สถาบันการศึกษา -
คณะ/สาขาวิชา -
๖. อาชีพปัจจุบัน
☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ รับจ้าง
๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๑๐,๐๐๐ บาท/ปี
๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก อ้อยโรงงาน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

- การผลิตพืชปลอดภัย : ปลูกพืชโดยใช้สารชีวภัณฑ์ในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช ใช้ปุ๋ยหมักแทนการใช้ปุ๋ยเคมี การจัดการระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ของสมาชิกและผู้ที่สนใจในการทำเกษตร ได้เข้ามาเรียนรู้

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๖ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. การจัดการดินปุ๋ย : การผลิตปุ๋ยหมัก

๒. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า : การปรับปรุงระบบการให้น้ำในพื้นที่

๓. การเรียนรู้ปศุสัตว์ : ครอบคลุมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเลี้ยงสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ

๔. ตรวจบัญชี : บันทึกและตรวจสอบบัญชีจะช่วยให้ เข้าใจสถานะทางการเงินของตนเอง วางแผนการผลิตและค่าใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การบริหารจัดการที่ยั่งยืน

๕. ประมง : มุ่งเน้นการให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๖. เกษตรทฤษฎีใหม่ : การพึ่งพาตนเอง การรวมกลุ่ม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

ลดต้นทุนและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อย

- เลือกพันธุ์อ้อยที่ให้ผลผลิตสูง ต้านทานโรคและแมลงในพื้นที่ได้ดี ทนแล้งหรือทนน้ำท่วมได้ตามสภาพแวดล้อม และมีคุณภาพน้ำตาลดี ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและเพิ่มรายได้จากคุณภาพอ้อย
- ใช้ท่อนพันธุ์ที่สะอาด ปราศจากโรคและแมลง โดยอาจผลิตท่อนพันธุ์เองจากแปลงพันธุ์ที่ดูแลอย่างดี หรือซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ได้อ้อยงอกสม่ำเสมอและลดการปลูกซ่อม
- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ใช้ปุ๋ยหมักปุ๋ยอินทรีย์
- ควบคุมวัชพืช ใช้สารชีวภัณฑ์แทนการใช้สารเคมี สรรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ
- การจัดการน้ำ ใช้ระบบน้ำที่มีประสิทธิภาพ
- เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสม

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

การประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐

- พื้นที่น้ำ (๓๐%) : ขุดสระเก็บน้ำฝนหรือน้ำจากแหล่งธรรมชาติไว้ใช้ตลอดปี ทั้งการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ รวมถึงการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน
- พื้นที่นาข้าว (๓๐%) : ปลูกข้าวไว้บริโภคในครัวเรือนตลอดทั้งปี หากมีเหลือก็สามารถจำหน่ายได้
- พื้นที่พืชสวน/พืชไร่ (๓๐%) : ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร เพื่อการบริโภคและจำหน่าย
- พื้นที่ที่อยู่อาศัย (๑๐%) : สร้างบ้านเรือน เลี้ยงสัตว์ โรงเรือน และพื้นที่สำหรับการใช้ประโยชน์อื่นๆ

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

การผลิตปุ๋ยหมัก

- การผลิตปุ๋ยหมักเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วย ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรอินทรีย์ เพราะเป็นการนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและครัวเรือนมาสร้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปุ๋ยหมักคือปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากการย่อยสลายของอินทรีย์วัตถุต่างๆ ด้วยกิจกรรมของจุลินทรีย์ จนได้ปุ๋ยที่มีธาตุอาหารพืชและช่วยปรับปรุงโครงสร้างดินให้ดีขึ้น

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

- การประกอบอาชีพเกษตรกรรมตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้

๒. เพื่อลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

๓. เพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการและแนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ทำความเข้าใจแนวคิดหลักของความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

แนวคิดเกษตรทฤษฎีใหม่ : อธิบายที่มา ความสำคัญ และหลักการแบ่งพื้นที่ ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ (แหล่งน้ำ นาข้าว พืชสวน/พืชไร่/พืชผัก/ไม้ผล/ที่อยู่อาศัย) และเกษตรทฤษฎีใหม่ก้าวหน้า

การบริหารจัดการทรัพยากรและพื้นที่

การจัดการแหล่งน้ำ : การขุดสระเก็บน้ำ การกักเก็บน้ำฝน การทำฝายชะลอน้ำ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการสูบน้ำ

การปรับปรุงบำรุงดิน : การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การปลูกพืชบำรุงดิน การคลุมดิน

การวางแผนผังแปลงเกษตร : การออกแบบพื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัตถุประสงค์

การจัดสรรพื้นที่สำหรับกิจกรรมต่างๆ

การปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์

การทำนาข้าวอินทรีย์ : หลักการทำนาอินทรีย์ การเลือกพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม การจัดการศัตรูพืชแบบธรรมชาติ

การปลูกพืชผักสวนครัว/ไม้ผล : การเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ การปลูกพืชแบบผสมผสาน การดูแลรักษา

การเลี้ยงสัตว์ : การเลี้ยงปลาในบ่อ การเลี้ยงไก่ เป็ด หรือสัตว์อื่นๆ เพื่อบริโภคและสร้างรายได้

การประมง : การเลี้ยงปลาในบ่อ หรือแหล่งน้ำธรรมชาติ

การถ่ายทอดความรู้

แปลงสาธิตและศูนย์เรียนรู้ : แปลงเกษตรต้นแบบ สร้างแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ต้นแบบในพื้นที่จริง เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นภาพรวมและผลลัพธ์

การให้คำปรึกษาและติดตามผล : คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ จัดทีมผู้เชี่ยวชาญลงพื้นที่ให้คำปรึกษา และแก้ปัญหาให้กับเกษตรกร พี่เลี้ยงเกษตรกร จัดหาเกษตรกรต้นแบบหรือผู้มีความรู้ในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำแก่เกษตรกรรายใหม่

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- ร่วมการประชุมเครือข่าย ศพก และแปลงใหญ่ระดับจังหวัด : ร่วมเสนอแนวทางในการพัฒนา และการดำเนินการ ศพก.
- จัดทำแผนร่วมกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ ๔ ขอนแก่น

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

- การจัดการอบรมพัฒนาเกษตรกร
ผู้เข้ามามีส่วนร่วม ๑. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท
๒. สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์
๓. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร จังหวัดกาฬสินธุ์
๔. ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวกาฬสินธุ์

แผนพัฒนา ศพก.

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

- การทำเกษตรแบบเดิมที่พึ่งพาสภาพอากาศและตลาดเพียงอย่างเดียว ทำให้รายได้ไม่แน่นอน บางปีดีบางปีขาดทุน ทำให้เกิดแรงผลักดันให้มองหาวิธีการที่ช่วยลดความเสี่ยงและสร้างรายได้ที่สม่ำเสมอมากขึ้น การใช้สารเคมีในปริมาณมากส่งผลเสียต่อดิน น้ำ อากาศ และสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ เกษตรกรหลายคนตระหนักถึงปัญหานี้และต้องการหันมาทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การปลูกพืชซ้ำซากและการขาดการบำรุงดินที่เหมาะสม ทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตลดลง

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- ผลกระทบต่อสุขภาพ : การใช้สารเคมีอย่างยาวนานส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรเอง และความกังวลของผู้บริโภคต่อสารตกค้างในอาหาร ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมาทำเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย

๑.๒ รายละเอียดของการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ลดต้นทุนการผลิต

- การให้น้ำด้วยระบบโซลาร์เซลล์

ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าไฟฟ้าหรือน้ำมัน

- ใช้สารชีวภัณฑ์

ลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว และลดปัญหาสารพิษตกค้างในผลผลิตและสิ่งแวดล้อม พืชแข็งแรงขึ้น ต้านทานโรคและแมลงได้ดีขึ้นตามธรรมชาติ

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. วิเคราะห์ขั้นตอนและปัญหา

๒. ระบุเป้าหมาย

๓. ศึกษาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะนำมาปรับใช้

๔. เปรียบเทียบข้อดี-ข้อเสีย

๕. เตรียมความพร้อม

๖. จัดหาอุปกรณ์

๗. ติดตั้งอุปกรณ์

๘. ทดลองใช้งาน

๙. ใช้งานจริง

๑๐. ติดตามผลการใช้งาน

๓) อธิบายขั้นตอนการทำงานการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

- การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๑. วางแผนและการเตรียมการก่อนเก็บตัวอย่างดิน

เดินสำรวจพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด สังเกตสีดิน, เนื้อดิน (ดินทราย, ดินเหนียว, ดินร่วน) เคยปลูกพืชอะไรมาก่อน เคยใส่ปุ๋ยชนิดใด, เคยมีการปรับปรุงดินหรือไม่, มีการจัดการที่แตกต่างกันในแต่ละส่วนหรือไม่ สังเกตว่าส่วนใดของแปลงให้ผลผลิตดีหรือแย่กว่าส่วนอื่น มีบริเวณใดที่มีปัญหา ดินเสื่อมโทรม, ดินเค็ม, หรือพืชแสดงอาการผิดปกติ (เช่น ใบเหลือง, แครกแกร็น) ไม่ควรเก็บตัวอย่างดินรวมกันเกิน ๑๐-๒๐ ไร่ต่อ ๑ ตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดพอ ระบุชนิดพืชที่จะปลูก

เตรียมอุปกรณ์สำหรับเก็บตัวอย่างดิน :

พลั่ว/เสียม/จอบ ควรเป็นแบบที่สะอาด ไม่มีคราบสนิม หรือสารเคมีปนเปื้อน

ภาชนะสำหรับผสมดิน :

ถังพลาสติก/กะละมังพลาสติก ต้องสะอาด ปราศจากสิ่งปนเปื้อน เช่น ปุ๋ย, สารเคมี กำจัดวัชพืช, น้ำมัน (ห้ามใช้ภาชนะโลหะที่เป็นสนิม เพราะจะทำให้ผลวิเคราะห์คลาดเคลื่อน)

ถุงบรรจุตัวอย่างดิน :

ถุงพลาสติกหนา/ถุงซิปล็อก ต้องสะอาด แห้ง และมีขนาดประมาณ ๑ กิโลกรัมต่อถุง

๒. การเก็บตัวอย่างดินอย่างถูกวิธี

กำหนดเวลาที่เหมาะสม : ควรเก็บตัวอย่างดิน ก่อนการเตรียมดินปลูกพืช หรือ ก่อนการใส่ปุ๋ย ครั้งแรกอย่างน้อย ๑-๒ เดือน เพื่อให้มีเวลาในการส่งวิเคราะห์และได้รับผลกลับมา หลีกเลี่ยงการเก็บตัวอย่างดินทันทีหลังจากใส่ปุ๋ย หรือหลังจากฝนตกหนัก เพราะอาจทำให้ผลวิเคราะห์คลาดเคลื่อน ดินไม่ควรเปียกแฉะเกินไป หรือแห้งแข็งเกินไป ควรมีความชื้นพอเหมาะกับการขุด ขุดหลุมรูปตัว V ใช้พลั่วหรือเสียมขุดหลุมเป็นรูปตัว V ให้มีความลึกตามที่กำหนด แฉะดินจากด้านข้างหลุม ใช้พลั่วหรือเสียมแฉะดินจากด้านข้างของหลุม (ด้านที่เรียบ) ให้มีความหนาประมาณ ๒-๓ เซนติเมตร ตั้งแต่ผิวดินจนถึงก้นหลุม โดยให้ได้ดินที่มีความสม่ำเสมอในแนวตั้ง เมื่อเก็บดินจากทุกจุดในโซนเดียวกันครบแล้ว ให้นำดินทั้งหมดในถังพลาสติกมา คลุกเคล้าให้เข้ากันอย่างทั่วถึง บี้ก้อนดินให้แตก (หากมีก้อนหินหรือเศษรากไม้ขนาดใหญ่ ให้เอาออก)

ส่งตัวอย่าง : นำตัวอย่างดินที่ติดฉลากเรียบร้อยแล้วส่งไปยังห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ดินที่เชื่อถือได้โดยเร็วที่สุด

๓. การแปลผลวิเคราะห์ดินและการให้คำแนะนำการใช้ปุ๋ย

เมื่อได้รับผลวิเคราะห์ดินจากห้องปฏิบัติการแล้ว ขั้นตอนนี้คือการนำข้อมูลมาใช้ในการให้คำแนะนำสูงสุด

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๙ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)	ข้าว	พื้นที่ปลูกจำนวน	๖-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๒)	พืชสวน	พื้นที่ปลูกจำนวน	๒-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๓)	มันสำปะหลัง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๕-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๔)	อ้อยโรงงาน	พื้นที่ปลูกจำนวน	๔-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๕)	พริก	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๖)	เห็ดฟาง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๐-๒-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๗)	ถั่วลิสง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๒-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๘)	ข้าวโพด	พื้นที่ปลูกจำนวน	๓-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)
๑.๙)	ฟักทอง	พื้นที่ปลูกจำนวน	๑-๐-๐	(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๖ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)	ปลาตุ๊ก	จำนวน	๒๐๐	(ตัว)
๒.๒)	ปลานิล ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลานวลจันทร์ ปลากระโห้	จำนวน	๒	(ไร่)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)	ไก่เนื้อ	จำนวน	๑๐	(ตัว)
๓.๒)	เป็ด	จำนวน	๓	(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)	ข้าวสารบรรจุถุง	จำนวน	๑	(กิโลกรัม/ถุง)
------	-----------------	-------	---	----------------

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้ามีต้นทุนการผลิต ดังนี้

- อ้อย

๑.๑)	เตรียมดิน	เป็นเงิน	๓๐๐	บาท/ไร่
๑.๒)	ท่อนพันธุ์	เป็นเงิน	๑,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๓)	ตัดอ้อย	เป็นเงิน	๒๑๐	บาท/ไร่
๑.๔)	ขนส่ง	เป็นเงิน	๕๕๐	บาท/ไร่
๑.๕)	ปุ๋ยรองพื้น	เป็นเงิน	๘๖๐	บาท/ไร่
๑.๖)	จ้างรถปลูก	เป็นเงิน	๙๐๐	บาท/ไร่
๑.๗)	สูบน้ำ	เป็นเงิน	๑,๕๐๐	บาท/ไร่
๑.๘)	ปุ๋ย รอบที่ ๒	เป็นเงิน	๑,๑๖๐	บาท/ไร่
๑.๙)	กำจัดวัชพืช	เป็นเงิน	๓๐๐	บาท/ไร่
๑.๑๐)	ปุ๋ย รอบที่ ๓	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๑๑)	ตัดอ้อย	เป็นเงิน	๘๐๐	บาท/ไร่
๑.๑๒)	ขนส่งขาย	เป็นเงิน	๒,๐๘๐	บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๑๖,๕๕๐ บาท/ไร่
รายได้ ๓๕,๐๐๐ บาท/ไร่

- ข้าว

๑.๑)	เตรียมดิน	เป็นเงิน	๓๐๐	บาท/ไร่
๑.๒)	เมล็ดพันธุ์	เป็นเงิน	๖๕๐	บาท/ไร่
๑.๓)	ปุ๋ย ครั้งที่ ๑	เป็นเงิน	๒,๙๔๐	บาท/ไร่
๑.๔)	ปุ๋ย ครั้งที่ ๒	เป็นเงิน	๑,๑๒๐	บาท/ไร่
๑.๕)	ตัดหญ้า	เป็นเงิน	๑,๐๐๐	บาท/ไร่
๑.๖)	เกี่ยวข้าว	เป็นเงิน	๙๐๐	บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๖,๕๑๐ บาท/ไร่
รายได้ ๘,๐๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- ๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ พืชสวนครัว , ขาวยั่วปลาย
เฉลี่ยรายได้วันละ ๔๐๐ บาท/วัน
- ๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ พืชสวนครัว , ขาวยั่วปลาย
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท/สัปดาห์
- ๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ พืชสวนครัว , ขาวยั่วปลาย
เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๒๐,๐๐๐ บาท/เดือน
- ๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ข้าว , มันสำปะหลัง , อ้อยโรงงาน , พืชสวนครัว
เฉลี่ยรายได้ปีละ ๒๐๖,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

- ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง : ความมั่นคงทางรายได้ มีรายได้จากหลายช่องทางและหลายช่วงเวลา ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือน และรายปี ทำให้มีสภาพคล่องทางการเงินที่ดีขึ้น การพึ่งพาตนเอง
- ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น : เป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างที่ดีและเป็นแรงบันดาลใจให้เกษตรกรรายอื่นหันมาทำเกษตรผสมผสานหรือปรับปรุงวิธีการทำเกษตร เป็นแหล่งดูงานและศึกษาดูงาน สำหรับเกษตรกรที่สนใจ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคการทำเกษตรที่ประสบความสำเร็จให้กับเกษตรกรรายอื่น
- ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน : เศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชน ผลผลิตที่ได้สามารถจำหน่ายในชุมชน ทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินในท้องถิ่น การส่งเสริมอาชีพ อาจเกิดการจ้างงานในบางกิจกรรม เช่น การเก็บเกี่ยวผลผลิต หรือการแปรรูป

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การใช้ปุ๋ยชีวภาพและสารชีวภัณฑ์

ใช้ปุ๋ยชีวภาพที่ผลิตจากจุลินทรีย์ธรรมชาติเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และใช้สารชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชแทนสารเคมี

การอนุรักษ์ ๑. ลดมลพิษทางดินและน้ำ

๒. รักษาสมดุล เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓. ปลอดภัยต่อผู้ผลิตและผู้บริโภค

การจัดการของเสียเกษตรอินทรีย์

นำเศษซากพืช ใบไม้ กิ่งไม้ หรือมูลสัตว์ที่เหลือจากกิจกรรมการเกษตรมาแปรรูปเป็นปุ๋ยหมัก

การอนุรักษ์ ๑. ลดปริมาณขยะ

๒. เพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

๓. ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การอนุรักษ์ดินและน้ำ

๑. ลดการพังทลายของหน้าดิน การปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน การทำเกษตรอินทรีย์

๒. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ ระบบให้น้ำด้วยโซล่าเซลล์ การทำแหล่งกักเก็บน้ำ

ลดการใช้สารเคมี

๑. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ น้ำหมักชีวภาพ และการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช ซึ่งช่วยลดการพึ่งพาสารเคมีทางการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อดิน น้ำ อากาศ และสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค

๒. ลดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม

รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ

ปลูกพืชหลายชนิด ช่วยเพิ่มความหลากหลายของพืชและสัตว์ในพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งดึงดูดแมลงที่เป็นประโยชน์ สัตว์เล็ก และจุลินทรีย์ในดิน ทำให้ระบบนิเวศมีความสมบูรณ์

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- มีความรู้และเข้าใจข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ มีข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชนิดของดิน แหล่งน้ำ และพืชเศรษฐกิจหลักของพื้นที่ รวมถึงพืชทางเลือกที่เหมาะสม สิ่งนี้ช่วยให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สามารถรวบรวมข้อมูลผลผลิตที่ได้ ราคาที่เกษตรกรได้รับ และช่องทางการตลาดของสินค้าเกษตรในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

- เป็นสถานที่หลักในการจัดกิจกรรมอบรมให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจในชุมชน โดยเนื้อหาการอบรมจะเน้นที่การนำไปปฏิบัติได้จริง สอนการวางแผนการผลิต การจัดการการเงิน การบันทึกบัญชีฟาร์ม เพื่อให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการฟาร์มได้ แปลงสาธิตของ ศพก. ที่มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือวิธีการผลิตที่เป็นต้นแบบ เช่น แปลงเกษตรผสมผสาน

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- เมื่อเกษตรกรเผชิญกับปัญหาในการผลิต เช่น โรคพืช ศัตรูพืชระบาด ดินเสื่อมโทรม หรือผลผลิตตกต่ำ บุคลากรของ ศพก. จะให้คำแนะนำเบื้องต้น หรือประสานงานกับนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เช่น กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, กรมประมง, กรมปศุสัตว์) เพื่อลงพื้นที่วินิจฉัยและหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างถูกต้องและยั่งยืน รับเรื่องร้องเรียนด้านภัยพิบัติทางการเกษตร เช่น ปัญหาน้ำท่วม ภัยแล้ง ศัตรูพืชระบาดรุนแรง รับฟังข้อเสนอแนะและปัญหาทั่วไป เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามาปรึกษา พูดคุย หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการต่างๆ ในชุมชน

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ปัจจุบันและสามารถวางแผนได้อย่างเหมาะสม ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการเกษตรที่ดี การเตรียมดิน การเลือกพันธุ์ การจัดการน้ำ การให้ปุ๋ย การดูแลรักษาพืชและสัตว์ ตลอดจนการเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยว ให้ความรู้และแนวทางการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชอย่างถูกวิธี โดยเน้นการใช้วิธีผสมผสานที่ปลอดภัยต่อเกษตรกรและสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

- ศพก. จัดทำแปลงสาธิตพืชที่ประสบความสำเร็จตามแนวทางวิชาการ เพื่อให้เกษตรกรได้เห็นของจริง ศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในไร่นาของตนเองได้ ศพก. ประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นๆ (เช่น กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมสหกรณ์, ธกส.) หรือภาคเอกชน เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ โครงการ หรือแหล่งทุนสนับสนุนใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกร การลดการใช้สารเคมี และการหันมาผลิตเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีสุขภาพที่ดีขึ้น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- ศพก. ส่งเสริมให้เกษตรกรที่เป็นสมาชิกหรือเกษตรกรต้นแบบ ทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่เพื่อนเกษตรกรด้วยกันเอง ศพก. ประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอ จังหวัด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (เช่น กรมวิชาการเกษตร, กรมปศุสัตว์, กรมประมง, พัฒนาที่ดิน, ชลประทาน) เพื่อบูรณาการแผนงานและโครงการส่งเสริมการเกษตรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ซ้ำซ้อน และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- มีหน้าที่หลักในการบริหารและกำกับการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- เป็นตัวแทนของ ศพก. ในการรับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ และความต้องการจากเกษตรกรและคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด
- เข้าร่วมประชุม สัมมนา หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ เพื่อนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรต้นแบบในพื้นที่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และผู้ถ่ายทอดความรู้
- ดูแลการจัดกิจกรรมอบรม ศึกษาดูงาน และการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

- เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ เป็นศูนย์กลางในการรวบรวมองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการเกษตรที่ทันสมัย รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น มาถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ การได้เห็นเกษตรกรนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น การจัดอบรม การสาธิต การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการประสานงานกับหน่วยงาน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- ทางการ : ประธานศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน , ประธานศูนย์ข้าวชุมชน , คุรุบัญชีอาสา
- ไม่เป็นทางการ : วิทยากรให้ความรู้ , ปราชญ์เกษตร

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

- การทำจิตอาสา
- มอบข้าวสารช่วยเหลือ
- บุรณะและบริจาคสิ่งของให้กับวัด

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

- ความพยายามเป็นรากฐานของความสำเร็จ ความพยายามไม่เคยทำร้ายคนที่ตั้งใจ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการถอดบทเรียน)

๑. นางสาวเพ็ญจันทร์ ภูทองพัน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๒. นางสาวฐิติกานต์ เหล่าพิเดช นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ (ผู้รับผิดชอบงาน)
๓. นางสาวอารีรัตน์ ต้นสินนท์ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
๔. นายสัมฤทธิ์ ศรีสุหล่า ประธาน ศพก. อำเภอท่าคันโท (ผู้ให้ข้อมูล)
๕. นางสาววรรค์ ศรีสุหล่า ภรรยา ประธาน ศพก. อำเภอท่าคันโท

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- สัมภาษณ์เชิงลึก
- แบบสอบถาม

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ภาคผนวก

แผนที่ ศพก.

